

ROZCIĄGNAĆ SIĘ (44) *vb pf*

rozciągnąć się (42), **rozściągnąć się** *SarnStat* (2).

rof- (23), roś- (13), roz- (6).

się (35), się (9).

o jasne.

inf rozciągnąć się (10). ◇ *fut* 3 sg rozciągnie się (4). ◇ 3 pl rozciągną się (3). ◇ *praet* 3 sg m rozciągnął się (6). *f* rozciągnęła się (11). *n* rozciągnęło się (6). ◇ 3 pl [*m pers* rozciągnęli się.] *subst* rozciągnęły się (1). ◇ *plusq* 3 sg f była się rozciągnęła (1). ◇ [3 pl *m pers* rozciągnęli się byli.] ◇ *con* 3 pl *subst* by się rozciągnęły (1). ◇ *part praet act* rozciągnąwszy się (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów, błędnie: rozciągnąć) i *XVIII w. s.v. rozciągnąć*.

1. *Rozkurczyć się, rozprostować się* (2) : ktore [żyłki] zciągaia vli á nie dopuľzczaia im ruchania wľzakoť gdy by ſie one rozciągnęły byľoby ruľzanie iako v inľzych zwierząt *GlabGad B8v*; Kiedy Twarz niemocnemu s ćienczeie/ á oczy wpádna/ [...] ná licu ſye ľkorá rośćiągnie/ [...] známioná ľą śmiertelne *SienLek 22v*.

2. *Położyć się; upaść; expandere se Vulg; iacere, proicere se Mącz; metiri se PolAnt* (6) : Lew iż się był vprácowal/ Rośćiągnawľzy ſie w gáiu ſpaľ *BierEz M4v*; á drugi [koń] ſie ná pięć łokći w pľugu roľćiągnął *RejZwierc 105; KlonWor 24; [Leop 3.Reg 17/21 (Linde błędnie: rozciągnąć)]*.

rozciągnąć się na kim, na czym (2): *Proiecit se in gramina, Rośćiągnął ſie ná trawie. Mącz 162d; BudBib 3.Reg 17/21.*

Zwrot: »wdľuz się rozciągnąć« (1): *Iacere prostratum, Wdľuz ſie roľćiągnąc od rázu. Mącz 161b.*

3. *Zająć miejsce, objąć jakąś powierzchnię* (9) : Potym ſię vkaże [...] ná powietrzu znák Syná człowieczego/ to ielť/ krzyť Iezufow [...] ktory ná powietrzu ſię rośćiągnie przedźiwną iáľnością *SkarKaz 5b.*

rozciągnąć się dokąd (3): *Ośiádľość twoiá roľćiągnie ſie áť do wľzytkich końcow iey [ziemi] RejPos 53v; poniewať bez woléy wáľzey [cesarz turecki] nie mógl ſie z páńľtwem ſwym áť pod kray puľnocny rośćiągnąć OrzJan 6. Cf rozciągnąć się skąd dokąd.*

rozciągnąć się skąd dokąd (1): *iť Sľowieńľki narod rośćiągnął ſię od południa/ to ielť/ od Wľofkiewy ziemie y Wenecyey/ áť ná wľchod ſľońćá/ ku Grecyey/ y ná puľnocy/ áľz do końćá Europy/ do Wolgi rzeki SkarJedn 225; [á ſtámtąd áť po Dunay/ wľzędźie [Heneci, tj. Wenetowie] rośćiągnęli ſie byli BielKron 1597 16].*

a. *W funkcji impf: Rozciągać się, zajmować terytorium; tendere Vulg* (5) : ktory [Chananejczyk] mieľzka w rownym polu przeciľwko Gáľgáľá/ ktore ielť wedle padoľu ktory ſie rośćiągnął y wiedzie dáľeko. *Leop Deut 11/30.*

rozciągnąć się przez co (1): *Pamphilia, Kráyiná Afie miedzy Cilicia á Cappadocia przes ktora krayinę gorá Taurus zwána roľćiągnęła ſie. Mącz 274d.*

Z określeniem stron świata (3): *Medya bárzo ſie rozciągnęła od záchodu ná wľchod Sľońćá BielKron 268, 274v, 433v.*

4. *Stanąć długim szeregiem* (1) :

Zwrot: »daleko się rozciągnąć« (1): Bo gdzie łtoi czoła tyliąc koni ludzi iezdnych/ táhkze [!] y drugie vfy/ dáleko lie ná dłuž rozciągną/ nie vłyfyzy głofu Hetmáníłkiego ten co dáleko łtoi *BielSpr* 16.

»na dłuž się rozciągnąć« (1): *BielSpr* 16 cf »daleko się rozciągnąć«.

5. Podnieść się, wyciągnąć się (o ramionach) (1) : Bo nie rozumiey by to táka práwica była Boga Oycá niebieskiego iáko człowieka próftego/ ktora lie dáley iedno ná łokciu álbo ná dwu rościągnąć nie może. *RejPos* 78.

6. Objąć czasowo (2) : ále mi lie zda iż on [*Józef Flawiusz*] liczbę táką [*lat przyjścia Chrystusa*] kładźie/ ktora lie dáley ściąga niż by lie rościągnąć miály ty tegodnie *Dánielowe*. *CzechRozm* 170.

rozciągnąć się na ile czego (1): A przyłfedłem ábym cie náuczyl/ tych rzeczy ktore máią przyść ludu twemu w oštáteczne dni: bo ielłcze widzenie (rościągnie lie) ná wiele dni [*tj. wizja dotyczy przyszłości*] *Leop Dan* 10/14.

7. Powiększyć się; extendere PolAnt (8) :

a. O rozmiarach (1) : że lie náchylił dzień/ że lie rozciągnęły cienie wieczorne. *BudBib Ier* 6/4.

b. O długości tekstu (3) :

Zwrot: »szeroko (a. szerzej) się roz(ś)ciągnąć« (2): iż lie [ta „*Historia o zmartwychwstaniu Pańskim*”] łzeroko rościągnęła/ y ná ták wiele perfon/ bo włytykich 35. *MWilkHist* A2v; DLa tego łzérzėy práwo Ziemłkie lie rozściągnęło w tym Státucie: bo iest naydoštátecznieyłzé. *SarnStat* 552.

Przen (1) : krotkać rzecz ále węłowátá/ [...] A łilneyby tu ná to iście glozy trzebá/ Bo lie ten text rościągnął od zyemie do niebá [*może też chodzić o zakres tematu, tj. poruszył sprawy ziemskie i niebieskie*]. *RejWiz* 50v.

c. O nasileniu (1) : A Iż téz łwowoleńłtwo ludzkie ták lie rozściągnęło/ iż [...] włáfnym łwoim rodziców/ [...] nieprzepułzczáią. *SarnStat* 587.

d. [O wartości materialnej; w przen: znam, iżci pan podczaszy niemało dla posług swych, ktore mi wyrządzał, utracieł, wszakož [...] wszyćko mu się to ma sownie nadgrodzić, gdy się trochę potrawy [= pokosy traw] rozciągną [tj. powiekszą się dochody]. ListyPol II 1549/251.]

e. Nabrać większego zasięgu (3) :

rozciągnąć się na co (1): Chrześcijáńłtwo ná włytek łwiát y narody rościągnąć lie miáło *SkarKaz* 311a.

rozciągnąć się dokąd (2): Moab [...] łnadz áž w kráyny Idumeyłkie rościągnęło lie poštąpieńie iego *RejPs* 162; *RejAp* 93.

8. Oddziałać na kogoś (14) :

rozciągnąć się na co [= z jakim skutkiem] (2): *RejPs* 91; Iż iákožkolwiek łpráwiedliwy tu ná tym łwiece łtánowić lie będzie/ y cožkolwiek nań przypadác będzie/ włytyłko lie to ma rościągnąć ná wielkie pociechy á ná błogołławieńłtwo iego. *RejPos* 65v.

rozciągnąć się nad kim, nad czym (8): *RejAp* 116v; gdzye ten Pan rządzí/ łpráwuie/ á rołkáuie możnołciá Bołłtwá łwoiego/ iuž tám włytyki błogołławieńłtwá rościągną lie nád przybytkiem onym y nád zebrániem iego. *RejPos* 115, 29v, 33v, 79v, 351; przecz lie ták rościągnęła łzyroka pomłtá

iego [Boga] nąd ludem Bożym. *RejZwierc* 64v; A iákoż tu prośzę cie nie ma fie rościągnąć ono pirrze przeklęctwo Páńłkie nąd námi *RejZwierc* 260v.

rozciągnąć się gdzie (4): ktorego [Boga] fie możność rościągnęła y ná niebie y ná ziemi *RejPs* 215; *LubPs* T4v *marg*; wżędy fie rościągnęła święta możność tegoto Bołtwá iego *RejPos* 78. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »szYROKO się rozciągnąć [gdzie]« (1): Ale práwica Bołtwá iego rozumie fie wżytka możność Bołtwá iego/ ktora fie szYROKO rościągnęła ták ná niebie iáko y ná zyemi *RejPos* 78.

9. [Osiągnąć większy zakres swego działania [w czym]: Raczył to wnet objawić swej gromadce smutnej, Że sie w swym przedsięwzięciu nic nie rościągnęli, Ale w nim nad nadzieję ze wstydem stanęli *Apolog* 52.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) :

Zwrot: »na dłużą się rozciągnąć« (1): *Porrigere in latitudinem*, Ná dłużą fie rościągnąć. *Mqcz* 350d.

Formacje współrdzenne cf CIĄGNAĆ SIĘ.

Cf ROZCIĄGNIENIE, ROZCIĄGNIONY

KW, (LWil)